Musikdidaktik

Indholds- og handleformer i musik i folkeskolen

Finn Holst
© 2026

Musikfaget fra 1814 til i dag - indholdsbestemmelser og læseplaner.

Siden 1814 har musikfaget været en del af den obligatoriske fagrække som *Sang* (1814-1958), efterfulgt af betegnelsen *Sang (musik)* (1958-1975) og fra 1975 som *Musik*. I perioden fra 1958 til 1975 ændres faget således i sin grundforståelse fra et *sangfag* med vægt på national, folke- og kirkesang til et *musikfag*, hvor eleverne både som lyttende og som udøvende indgår i et aktivt forhold til musik gennem forskellige deltagelsesformer.

MUSIK s93 DIDAKTIK

1976: I læseplanen fra 1976 er formålet med musikundervisningen meget kort og direkte, at eleverne udvikler deres evner for og bevarer deres lyst til at beskæftige sig med musik. Fagområderne bestod af *bevægelse, hørelære, spil, musikalsk skaben, sang, stemmepleje og musikorientering*.

1988: Den næste ændring kommer med en ny undervisningsplan i 1988. Formålsbeskrivelsen bliver i 1988 udvidet således med at bibringe eleverne forudsætninger for en livslang og aktiv deltagelse i musiklivet og for selvstændigt at kunne forholde sig til samfundets mangeartede musiktilbud. Hovedområderne bliver i 1988 samlet i tre områder: *Sang, instrumentalspil, musiklære*.

1995: I faghæftet fra 1995 indføres i formålet en formulering om elevernes aktive og skabende beskæftigelse med musik (musikalsk skaben), som dog (endnu) ikke optræder som hovedområde. Hovedområder blev her udvidet til: *sang, instrumentalspil, bevægelse, musiklære*.

MUSIK s94 DIDAKTIK

2002: Indholdsområderne som en række musikfaglige discipliner udskiftes i Klare Mål 2002 med tre mere overordnede begreber *musikudøvelse, musikforståelse og musikalsk skaben*. Inden for hvert af hovedområderne indgår så de tidligere indholdsområder.
De tre nye hovedområder bygger på tradition for at forstå musikalske aktiviteter som at udføre, at skabe og at lytte til musik (Mursell 1937, Swanwick 1999).

2004: I Fælles Mål 2004 bliver de *vejledende delmål* I Klare Mål 2002 ændret til *bindende trin- og slutmål*, som centralt bestemte målbeskrivelser og CKF-kategorien udgår og erstattes med de delmålsbaserede slutmål. Overgangen af delmål fra vejledende til nationalt bindende er forbundet med indførelse af nationale test (målstyringsparadigmet).

I 2009 revideres udgaven fra 2004. I fagets formål (uændret siden 1994) får sang og danske sange en mere fremtrædende plads. Den grundlæggende struktur med bindende trin- og slutmål er videreført, og der foretages kun mindre ændringer.

I 2013 øges det vejledende timetal for musik øges med en lektion på henholdsvis 1. og 5. årgang. Musik kan indgå i projektopgaven i 8. klasse hvis eleverne har musik som valgfag.

I 2014 ændres Fælles Mål til 'Forenklede Fælles Mål'. Strukturen i målhierarkiet ændres, idet trin- og slutmål udgår til fordel for 'kompetencemål', 'færdigheds- og vidensområder', 'færdigheds- og vidensmål'.
Musikudøvelse: Sangrepertoire, Sangteknik, Sanglege og bevægelseslege, Fællesdans, Spil.
Musikalsk skaben: Lydformning, Arrangement, Komposition, Improvisation, Bevægelse.
Musikforståelse: Musikoplevelse, Instrumentkendskab, Analyse, Musikhistorie, Musikkens funktion.

MUSIK s95 DIDAKTIK

Samarbejde folkeskole-musikskole: Med folkeskolereformen 2013 forpligtes folkeskolerne til at indgå samarbejder med musikskolerne, og tilsvarende justeres musikloven i 2014, så musikskolerne fortsat er forpligtiget til at samarbejde med folkeskolerne. Samarbejdet sker som led i intentionerne med 'den åbne skole'.

I 2017 bliver de bindende *færdigheds- og vidensmål vejledende* (målstyring løsnes).

I 2019 indføres et to-årigt obligatorisk valgfag i de praktisk-musiske fag (kan omfatte musik), som skal afsluttes med prøve efter 8. klasse.

MUSIK s96 DIDAKTIK

Med afsæt i læreplanshistorikken opstilles her en generel sammenfatning af indholds- og faglighedsområder, ordnet efter de tre hovedområder. Der optræder nogle 'værktøjs-funktioner', som går igen på tværs af hovedområder, der indgår i en ny kategori som 'musikkens værktøjer'.

musikudøvelse:	musikalsk skaben:	musikforståelse:	musikkens værktøjer:
sang	lydformning	musiklytning	instrumentkendskab
bevægelse	arrangement	musikhistorie	stemme og hørelse
instrumentspil	improvisation	musikanalyse	musikteori
sammenspil	komposition	musikkens funktion	musikteknologi og IT
…	…	…	…

MUSIK s97 DIDAKTIK

2026: Med de nye fagplaner præciseres musik i folkeskolen som et handlefag:
" Musik er et praktisk fag. Eleverne lytter, nynner, synger, spiller, afprøver, diskuterer, danser, arrangerer, komponerer, vurderer, tænder og slukker for musik. Musik er en måde at være sammen på, en måde at skabe mening og fællesskab gennem handling".

Musikundervisning som handlefag. Musik er noget man gør – man gør musik.
Indholdsspørgsmålet flytter sig dermed også til 'hvad er det man gør i musik'.

1. At udføre og lytte til musik - musicing

I bogen *Music Matters, A New Philosophy of Music Education* har David Elliott (1995) argumenteret for, at *musik er en praksis*. Det er noget, man gør, og den musikalske praksis har to sider: at lave musik og at lytte til musik – at gøre musik og at høre musik.

MUSIK 105 DIDAKTIK

MUSIK s93 DIDAKTIK

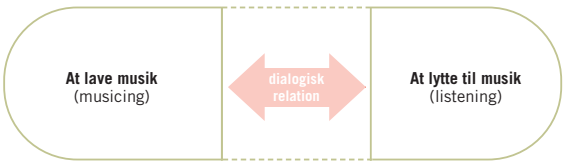

FIGUR 4.6. Musikalsk praksis: "musicing and listening" (at musicere og lytte).

MUSIK 106 DIDAKTIK

2. At deltage i musik som social praksis - musicking

Ifølge Christopher Small (1998) er musik en social praksis, som man deltager i.
At gøre musik er *at deltage i en musikalsk praksis*, og betydningen heraf ligger i relationerne, som etableres mellem deltagerne. Ifølge Small er den glæde, der opstår ved musikalske begivenheder, relateret til virkelige eller forestillede relationer mellem udøvere, tilskuere, musikalsk lyd og fysisk rum. Small betegner dette som *musicking* (med k).

3. Musiceren i bred forstand

Musikalsk praksis forstås her (se kapitel 3) som en dialogisk praksis – som dialogisk musiceren med en dialogisk flerstemmighed i en social praksis. Men det at "gøre musik" er mere end blot at spille. Musiceren i bred forstand omfatter ifølge Andreas Doerne (2006) såvel improvisation, komposition og interpretation som overlappende former (figur 4.4).

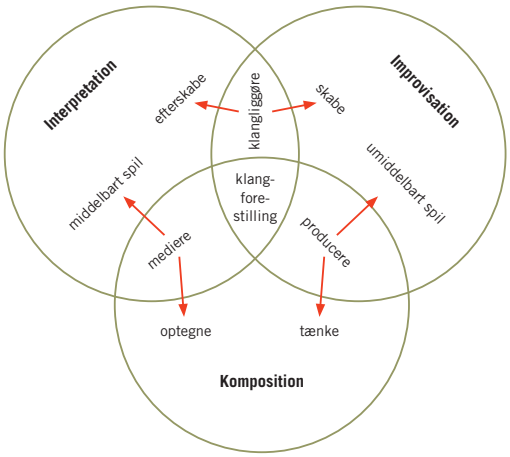

FIGUR 4.4. Musiceren som improvisation, komposition og interpretation (frit efter Doerne 2006).

MUSIK 100 DIDAKTIK

NB: Omfatter både musikudøvelse og musikalsk skaben som én overlappende kategori – ikke opdelt som specialer.

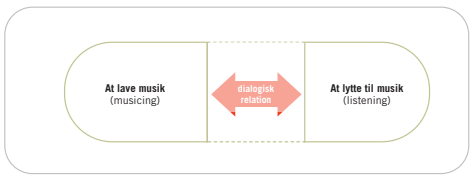

+

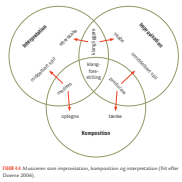

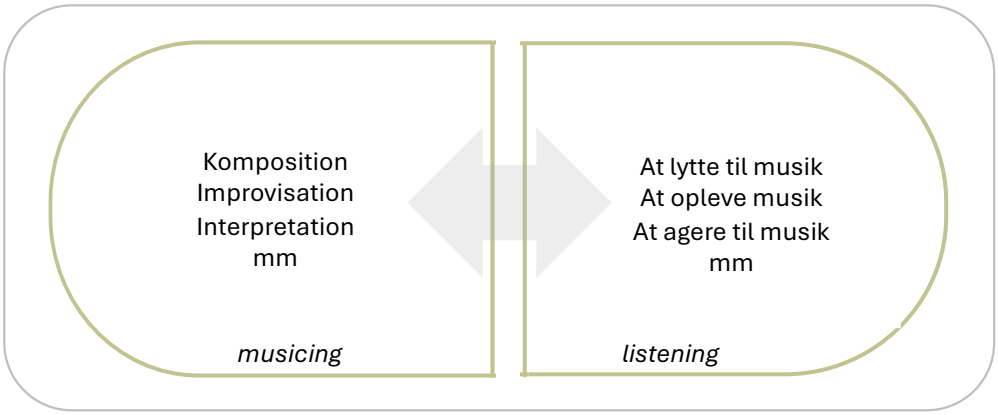

3. Funktionskategorier og handleformer – oversigt og opdateret sammenstilling

	Alt 1968:	*Lemmerman 1977:*	*Venus 1984:*	*FVN 1994:*	*Doerne 2006*	*Sammenstilling*
skabe		Produktion (gestalten)	Produktion	Produktion	Produktion	Produktion
					Komposition	Komposition
					Improvisation	Improvisation
udføre	Reproduktion	Reproduktion (nach-gestalten)	Reproduktion	Reproduktion	at efterskabe	Reproduktion
					Interpretation	Interpretation
		Transformation (um-gestalten)	Transformation			Transformation
lytte		Acception / reception	Reception	Perception		Perception (oplevelse)
		Refleksion	Refleksion	Refleksion		Reflektion
	Interpretation - analytisk fortolkning			Interpretation (fortolkning)		Fortolkning / analyse
	Information	Information (viden om)	(ikke handleform)			

MUSIK DIDAKTIK s98

Funktions-, aktivites- og handleformer

Funktionsformer (3)
Mursell 1937

- composition (skabe)
- performance (udføre)
- listening (lytte)

Aktivitetsformer (5)
FVN : Almen Musikdidaktik 1998

- Produktion
- Reproduktion
- Perception
- Refleksion
- Interpretation (analyse og fortolkning)

Handleformer (9)
Opdateret sammenstilling

- *Producere*
- Komponere
- Improvisere
- *Reproducere*
- Interpretere
- Transformere / arrangere
- *Percipere / opleve*
- Reflektere
- Fortolke / analysere
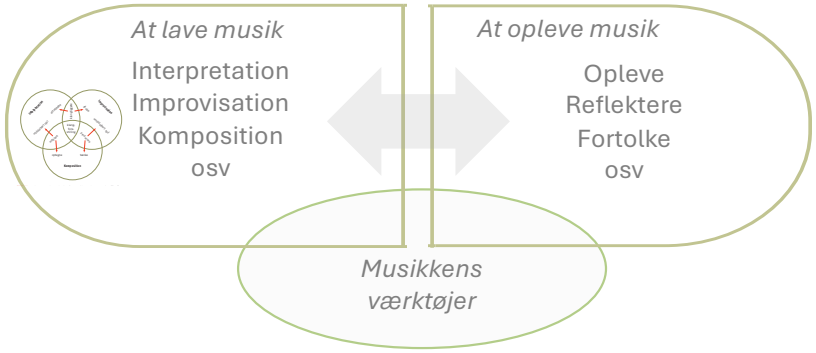
musikudøvelse (udføre)	musikalsk skaben (skabe)	musikforståelse (lytte)	musikkens værktøjer
- Reproducere	- Producere	- Percipere / opleve	Instrumentkendskab
- Interpretere	- Komponere	- Reflektere	Stemme og hørelse
- Transformere / arrangere	- Improvisere	- Fortolke / analysere	Musikteori
- at musicere i bred forstand -		…	Musikteknologi og IT
			…